

Gemensam inriktning för en sammanhållen och ändamålsenlig kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården

Inledning

Regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) är överens om vikten av att utveckla den bästa möjliga hälso- och sjukvården och att alla invånare ska få en god, jämlik och kunskapsbaserad hälso- och sjukvård oavsett var i landet de bor. I detta arbete är kunskapsstyrningen en viktig del. Patienter, närstående och hälso- och sjukvårdens medarbetare ska vara trygga i att bästa tillgängliga kunskap används i varje vårdmöte. I korthet handlar kunskapsstyrning om en process där kunskap sprids, tillämpas, resultatet följs upp och ny kunskap skapas i en sammanhållen kedja.

Det finns ett flertal aktörer som verkar inom kunskapsstyrningen såsom staten genom statliga myndigheter, regionerna var för sig och genom deras nationella system för kunskapsstyrning, kommuner, professions- och patientföreningar samt hälso- och sjukvårdens medarbetare i det dagliga arbetet. Detta är positivt men har också lett till utmaningar vad gäller möjligheterna att ta vara på kunskapen och erfarenheterna som aktörerna besitter. Det stora antalet aktörer har medfört utmaningar gällande roller och ansvarsavgränsningar samt hur samarbetet mellan aktörerna ska se ut. Likaså har det resulterat i ett stort utbud av kunskapsstöd, som inte sällan dubblar och överlappar, och i vissa fall t.o.m. motsäger varandra. Det skapar otydlighet i hur olika kunskapsstöd förhåller sig till varandra och vilka som bör vara vägledande. Det riskerar även att försvåra för beslutsfattare och professioner inom hälso- och sjukvården att nyttja kunskapsstöden och kan i förlängningen leda till en ojämlik hälso- och sjukvård.

Myndigheterna och regionerna har olika uppdrag i arbetet med kunskapsstyrning. Ett antal myndigheter i Rådet för styrning med kunskap har ingått ett partnerskap med regionerna i Nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård för en gemensam kunskapsstyrning i syfte att bl.a. säkerställa samverkan, dialog och samordning. Tillsammans har myndigheter och regioner större förmåga att bidra till en god, jämlik och kunskapsbaserad hälso- och sjukvård.

Kunskapsstyrning är en nyckelfaktor för att hantera många av de utmaningar som hälso- och sjukvården, inklusive tandvården, står inför. Staten och SKR är därför överens om en gemensam inriktning för en sammanhållen och ändamålsenlig kunskapsstyrning. De komplexa utmaningar som finns inom kunskapsstyrningsstrukturen behöver hanteras genom ett långsiktigt engagemang och en tydlig samverkan där det finns samsyn kring utmaningar och mål samt en tydlig roll- och ansvarsfördelning mellan staten och regionerna. De samverkansstrukturer som finns inom ramen för kunskapsstyrningen, såsom Partnerskapet för stöd till kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård, har en viktig roll i det långsiktiga utvecklingsarbetet av en gemensam nationell kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvårdsområdet.

Med denna gemensamma inriktning vill parterna även skifta fokus från produktion av kunskapsstöd till ett tydligare fokus på implementering, uppföljning och analys samt verksamhetsutveckling. Staten och SKR har enats om följande utgångspunkter i det fortsatta arbetet.

En gemensam och långsiktig målbild

Patienten ska erbjudas bästa möjliga hälso- och sjukvård. Kunskapsstyrning ska därför bidra till att uppnå en god, jämlik och kunskapsbaserad hälso- och sjukvård för patienterna och minska den administrativa bördan för hälso- och sjukvårdens medarbetare samt stödja och underlätta för personalen i den patientnära verksamheten. En utgångspunkt för den gemensamma inriktningen är att samverka och föra dialog med olika målgrupper för att identifiera och prioritera behov kopplade till användning och för utveckling av kunskap i syfte att nå den gemensamma målbilden.

En sammanhållen kunskapsstyrningskedja med tydlig ansvarsfördelning

För en ändamålsenlig och effektiv kunskapsstyrning behövs en sammanhållen kedja för kunskapsstyrningen för hälso- och sjukvård med en tydlig roll- och ansvarsfördelning. Detta innebär att aktörerna kompletterar varandra, utifrån sina olika roller och ansvar, för att skapa en sammanhållen och effektiv helhet. Detta förutsätter bl.a. gemensam planering och nära samverkan samt strukturer för hur frågor och behov ska prioriteras.

Staten har en viktig roll i kunskapsstyrning vad gäller att bidra till sektorns utvecklingsarbete genom stöd till framtagande och spridning av kunskap. Regioner och kommuner har en viktig roll i att informera staten om områden där de har behov av statlig styrning med kunskap samt att underlätta implementering och användandet av kunskapsstöden i den kliniska vardagen.

Ett större fokus på implementering av kunskapsstöd

Regionerna ska underlätta och verka för att bästa tillgängliga kunskap implementeras och används för att åstadkomma bästa möjliga nytta för patienterna (se även rekommendation från SKR). På områden där det finns uppdaterade statliga kunskapsstöd ska dessa följas och utgöra utgångspunkt i framtagandet av kompletterande (kliniknära) stöd.

Ett sätt att stärka implementeringen är att förbättra tillgängligheten till stöden och underlätta användningen i den kliniska vardagen. Det kan handla om att förenkla innehållet i kunskapsstöd riktade till det kliniska mötet genom att bl.a. säkerställa att kunskapsstöd som är framtagna av olika aktörer är samstämmiga och sammanhängande, har tydligt identifierade målgrupper samt tillgängliggörs utifrån målgruppernas behov.

För en kunskapsbaserad hälso- och sjukvård är det även centralt att arbeta med prioriteringar och välja behandlingsalternativ som är värdeskapande för patienterna samt undvika den vård som inte skapar värde, så kallad lågvärdevård. Exempelvis är Socialstyrelsens icke-göra lista och professionsinitiativet Kloka kliniska val ur det hänseendet angelägna förhållningssätt i syfte att använda bästa möjliga kunskap.

Ändamålsenlig uppföljning och analys

Uppföljning och analys av hälso- och sjukvården är en avgörande komponent i kunskapsstyrningen. Förutsättningarna för sådant arbete bör där det är möjligt fortsatt stärkas, både i syfte att vara ett stöd i verksamhetsutveckling och i styrning och ledning av hälso- och sjukvården. Detta omfattar en effektiv och säker hantering av vårddata, bl.a. genom att information är dokumenterad på ett enhetligt och strukturerat sätt i hälso- och sjukvårdens informationssystem. Det är viktigt att arbetet bedrivs med beaktande av de initiativ som tagits av EU och regeringen.

Årlig uppföljning

Staten och SKR är överens om att uppföljning gällande den gemensamma inriktningen ska göras årligen till regeringen (Socialdepartementet) och till SKR:s styrelse. Uppföljningen ska ske inom ramen för befintliga samverkansstrukturer inom kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården.

Godkännande av avsiktsförklaringen

För staten genom
Socialdepartementet

För Sveriges Kommuner och
Regioner

Stockholm den 21 mars

Stockholm den 15 mars

Acko Ankarberg Johansson
Sjukvårdsminister

Anders Henriksson
Ordförande